

NR 2 ● OKTOBER ● 2003

20 ÅRS JUBILÆUM

MØDREHJÆLPEN

MØDREHJÆLPEN

Nr. 2 ● Oktober ● 2003

Årgang 3

Redaktion:

Hanne Simonsen (ansv.)

Susanne Svenningsen (redaktør)

Lene Byriel (journalist, DJ)

Layout: Svend Hansen, MDD

Fotos: Sonja Iskov, s. 2, 6, 23, 28, 29 og 35

Scanpix/Nordfoto, s. 8, 26 og 31

Tryk: Handy Print A/S, Skive

MØDREHJÆLPEN sendes til bidragydere samt en række nøglepersoner i social- og sundhedssektoren. Artikler kan citeres med kildeangivelse.

ISSN nr. 1601-0256

Udgivet af:

Mødrehjælpen

Studivestryde 21

1455 København K

Telefon 3312 0070

Fax 3312 4080

www.mhj1983.dk

E-mail: info@mhj1983.dk

Protektor: Hendes Kongelige Højhed

Prinsesse Alexandra

Formand: Eva Tufte

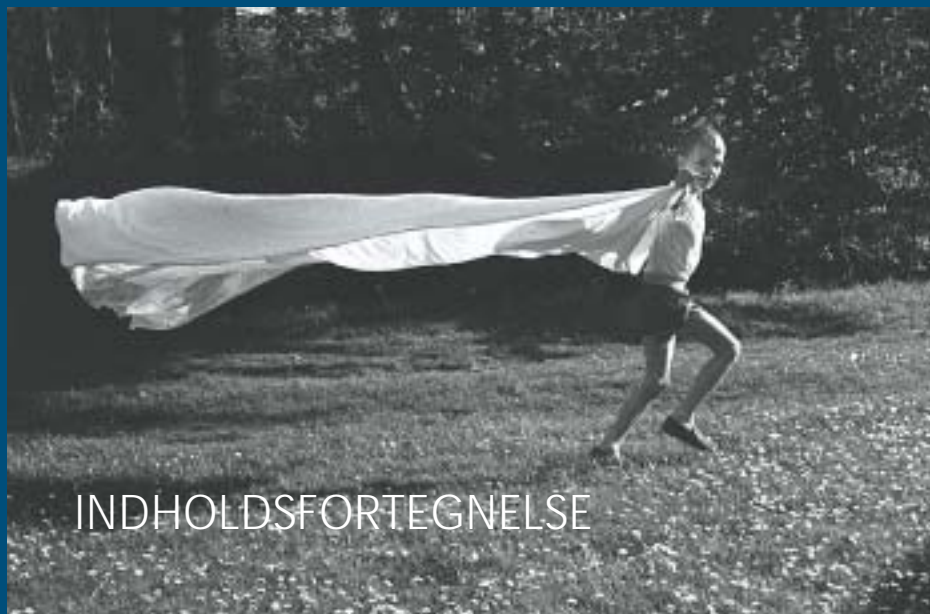
Direktør: Hanne Simonsen

Mødrehjælpens formål er at hjælpe, rådgive og vejlede enlige forsørgere, gravide og børnefamilier for at sikre deres børn en bedre opvækst og levevilkår. Mødrehjælpen, der er en selvejende institution, er økonomisk afhængig af fondsmidler, gaver og bidrag fra velvillige bidragydere.

Gironr. 318-2010. Fondsreg. nr. 000 608

Indbetalinger medfører fradragsret iflg. Ligningslovens §8A, som Mødrehjælpen er godkendt efter.

Tegninger venligst udlånt af Billedskolen, Tvillingehallen.

INDHOLDSFORTEGNELSE

■ Mødrehjælpen 20 år	3
ved direktør Hanne Simonsen	
■ Dansk Socialpolitik 1983 – 2003	4
Interview med lektor og socialrådgiver Therese Halskov	
■ Mødrehjælpen 1983 – 2003	7
ved Pernille Grouleff Poulsen	
■ Ung mor i dag – historier fra det virkelige liv	31
■ En enorm støtte	33
■ Mødrehjælpen nu og fremover – en vision	34
ved bestyrelsesformand Eva Tufte	

MØDREHJÆLPEN I 20 ÅR

Den selvejende institution Mødrehjælpen af 1983 (benævnt Mødrehjælpen) blev oprettet 16. juni 1983, da en initiativgruppe besluttede at genoprette den statslige Mødrehjælpen, der blev nedlagt som følge af bistandslovens ikrafttræden i 1976. Blandt initiativtagerne var Vera Skalts og socialrådgiver Hanne Reintoft.

Formålet med Mødrehjælpen var at yde social, økonomisk og uddannelsesmæssig støtte til mødre for at sikre deres børn bedre opvækst og levevilkår. Det var også institutionens formål at arbejde for en øget offentlig og politisk forståelse for de vanskelige vilkår, der blev budt børnefamilier i almindelighed og enlige forsørgere i særdeleshed.

Formålet fra 1983 er stadig gældende. Mødrehjælpens eksistensberettigelse er ikke blevet mindre. Vi kan efter tyve års arbejde konstatere, at Mødrehjælpen fortsat er en nødvendighed for mange familier.

Mødrehjælpen er i stand til at give en væsentlig hjælp, hvad enten det er rådgivning til den gravide kvinde, som overvejer abort, eller til mor og far, der skal have støtte til forældreskabet. Det kan også være til familier, hvor der er opstået vold i stedet for ømhed eller til forældre, som er løbet sur i paragrafferne om familiespørgsmålene. Og det kan være til børn, der har brug for et kærligt ferieophold med deres mor eller far, eller til de mange forældre eller bedsteforældre, der gerne vil købe børneudstyr i Mødrehjælpens genbrugsbutikker.

Mødrehjælpens arbejde består grundlæggende i at etablere et menneskeligt møde - enten i de gruppebaserede aktiviteter, vi etablerer, eller individuelt i mødet med rådgiveren/hjælperen.

For nogle fungerer Mødrehjælpen som en slags "skadestue", hvor de hurtigt kan få et godt råd. Andre har behov for længerevarende forløb med rådgivning og støtte. Det gælder især de unge gravide og unge mødre. Men også de voldsramte familier og familier med samværsproblemer har behov for støtte over en lang periode. Det stiller store krav til os, og det er en udfordring at bruge ressourcerne rigtigt, så vi kan hjælpe vore brugere på deres betingelser - med menneskelighed og professionalisme.

I Mødrehjælpen sætter vi menneskelig omsorg i højsædet og stiller store krav til den faglige ekspertise. Opgaverne løses tværfagligt og af både frivillige og lønnede medarbejdere. Det er unikt, og det er en gevinst for både organisationen og den enkelte bruger, som dermed kan tilbydes en helhedsorienteret indsats.

Det er ikke Mødrehjælpens opgave at erstatte eller lappe huller for det offentlige system. Men vi kan supplere det offentlige system ved at give os tid og stå til rådighed med såvel tværfaglig ekspertise som menneskelig omsorg. Vi kan supplere det offentlige system ved at pege på behov og løsningsmodeller og arbejde for, at de bliver ført ud i livet.

Socialpolitikken har alle dage haft stor betydning og påvirket det arbejde, Mødrehjælpen udfører. Vi har derfor til dette jubilæumsskrift bedt socialrådgiver og forfatter Therese Halskov om at give sin beskrivelse af socialpolitikken konsekvenser for børnefamilier og især de enlige mødre gennem årene 1983 - 2003.

I vinteren 2003 tilbød historiker Pernille Grouleff Poulsen at beskrive Mødrehjælpens arbejde i årene 1983 - 2003. Dette tilbud tog vi gladeligt imod, og resultatet bringer vi her i jubilæumsskriftet.

Til alle brugere, medarbejdere - frivillige som lønnede - samarbejdspartnere og ikke mindst bidragydere og fondsgivere: Tak for indsatsen, alle bidragene og interessen for Mødrehjælpen og dens arbejde.

Direktør Hanne Simonsen

Hanne Simonsen er advokat og socialrådgiver. Hun tiltrådte som direktør i Mødrehjælpen i juni 1995 efter en del års ansættelse i Dansk Arbejdsgiverforening. Hanne Simonsen er desuden forfatter til flere bøger om ansættelsesretlige emner. I midten af 1980'erne blev hun medlem af Mødrehjælpens præsidium og har således fulgt Mødrehjælpens arbejde fra organisationens oprettelse.

DANSK SOCIALPOLITIK 1983 – 2003

"Tro ikke, du er noget særligt"

Enlige mødre er måske ikke så uglese som tidligere. Men det betyder samtidig, at de ikke kan forvente særbehandling. Lektor og socialrådgiver Therese Halskov ser tilbage på en socialpolitisk udvikling, der på flere områder ikke har gjort det nemmere at være enlig mor.

Af Maja Plesner, journalist

Therese Halskov

At være enlig mor er ikke længere nødvendigvis ensbetydende med, at man bliver set ned på og betragtet som en stakkel, der kræver særbehandling. Ikke mindst den stigende skilsmisserate har gjort det mere almindeligt, at kvinder fra alle sociale lag i perioder af deres liv er enlige forsørgere. Det er derfor

mere socialt accepteret og knap så stigmatiserende, og det er på sin vis positivt nok.

Men bagsiden af medaljen er, at de mange enlige mødre, der stadig har brug for særlig opmærksomhed og støtte, bliver overset - endda i højere grad end tidligere, og det skyldes ikke mindst den socialpolitiske udvikling gennem de seneste godt 20 år, mener socialrådgiver Therese Halskov, der er lektor ved Den Sociale Højskole i København og har forsket i enlige forsørgeres vilkår i årtier. Hun er desuden medforfatter til bogen "Tab af retfærdighed", som bygger på en kvalitativ undersøgelse af 20 sårbare enlige mødre og deres børn.

Ifølge undersøgelsen, der blev gennemført i 1996 - 1999, er især tre faktorer afgørende for, om de enlige mødre klarer sig godt eller dårligt. Det er først og fremmest, om de har en tilknytning til arbejdsmarkedet, dernæst deres boligforhold og endelig, om de er udsat for vold.

- Det, der ser ud til at betyde virkelig meget for, om kvinderne kan klare sig alene, er, om de har en uddannelse og er tilknyttet arbejdsmarkedet, eller om de er afhængige af offentlig hjælp, siger Therese Halskov og tilføjer, at det paradoksalt nok netop er på uddannelsesområdet, vilkårene for de enlige mødre især er forværret gennem de seneste to årtier. Nyere tal viser, at af Danmarks cirka 100.000 enlige mødre har næsten halvdelen ingen uddannelse.

- Nogle samfundsforskere taler om en polarisering blandt enlige mødre. Tidligere gik polariseringen på, om man var enke, eller om man havde fået et barn i utide. Enkerne var de fine - dem, det var synd for. De andre var nogle horer. I dag handler polariseringen om, hvorvidt du som enlig mor har en uddannelse og forsørger dig selv eller ej, siger Therese Halskov.

Ingen særstatus

Forklaringen på, at det ikke er blevet nemmere for de enlige mødre at få en uddannelse, skal findes i den socialpolitiske udvikling, som i hvert fald for de enlige mødres vedkommende har været negativ.

- Lov om Social Bistand fra 1976 havde mange gode intentioner om at styrke de familiære netværk og tilbyde mere individuel hjælp og være tæt på lokalsamfundet osv. Men loven kom til at fungere under generelle økonomiske nedskæringer i starten af 1980'erne, og det blev ret katastrofalt for blandt andre de enlige mødre. Pludselig blev det f.eks. god latin i kommunerne ikke at give enlige mødre støtte til at få en uddannelse. Det havde de i stort omfang kunnet få hidtil - det var det, der hed social revalidering. Samtidig var tanken i bistandsloven jo, at de enlige mødre skulle gå ind på lige fod med alle andre, der skulle have hjælp i socialforvaltningen, siger Therese Halskov, der husker, at man i den tidligere Mødrehjælpen netop havde udtrykt

stærk bekymring for, om de enlige mødre kom til at drukne i socialforvaltningerne, når alle Mødrehjælpens funktioner blev lagt ud i kommunerne.

- Og det må man sige, at det gjorde de mange steder. Meget af den viden om, hvad det betyder at være enlig mor, hvilken særlig støtte man har brug for osv., som Mødrehjælpen sad inde med - alt det druknede i det kommunale regi. Og det var en væsentlig baggrund for og årsag til, at den nye Mødrehjælpen blev oprettet i 1983, siger Therese Halskov.

I 1998 trådte den nye Lov om Aktiv Socialpolitik i kraft, hvor en vigtig socialpolitisk tanke har været at gå væk fra passiv forsørgelse til aktivering i form af beskæftigelse.

- Nu er det derfor blevet endnu vanskeligere for enlige mødre at få social uddannelsesstøtte. Mange aktiveres kortsigtet i ufaglærte job og står derfor uden det langsigtede middel til egen forsørgelse, der ligger i at have en uddannelse. Alle får den samme behandling og de samme aktiveringstilbud. Og hvis man skal sige det lidt barskt, kan man sige, at holdningen lidt er: "Du skal ikke tro, du har nogen særstilling, bare fordi du er enlig mor," som en af mødrene i undersøgelsen udtrykker det.

Forudsigelige udgifter

Et andet socialpolitisk tiltag, som ifølge Therese Halskov har ramt de enlige mødre hårdt, er omlægningen af konstanthjælpen fra i en vis udstrækning at være behovsbetinget til i højere grad at være et fast beløb.

- Før kunne man give enkeltstående ydelser til folk på bistandshjælp,

f.eks. hvis køleskabet var brudt sammen, eller drengen havde brug for en ny cykel. Men det begyndte man at skære helt væk, så det nu kun er helt uforudsete udgifter, der kan gives tilskud til. Og det har ramt enlige mødre, fordi de er så lang tid på bistandshjælp, og alt i princippet kan forklares som forudsigelige udgifter: Det er forudsigeligt, at børnene skal have nye cykler, vokser ud af sengene, eller at et køleskab ikke holder hele livet. Det skal man i princippet lægge til side til, siger Therese Halskov, der understreger, at netop den langvarige afhængighed af overførselsindkomster får fatale følger.

- Man bliver ikke fattig af at være på bistandshjælp i to-tre måneder, men mange af de enlige mødre er det over så lang tid, at der sker en økonomisk udhulning, og den er blevet endnu mere markant.

Dobbelt SU

Heldigvis er der måske et lille lys for enden af tunnelen. I hvert fald er det nyligt fremsatte forslag fra SU-rådet om at tilbyde enlige mødre, der ønsker at gå i gang med en uddannelse, dobbelt uddannelsesstøtte (SU), et skridt i den rigtige retning, mener Therese Halskov.

- I dag er det jo sådan, at hvis de enlige mødre vil læse, skal de på SU. Men det er netop kommet frem, at der er et kæmpe frafald af enlige mødre på SU, for det kan ikke lade sig gøre. SU er jo tænkt til at dække cirka halvdelen af leveomkostningerne, og så kan man gå ud og tjene til resten. Men det kan enlige mødre ikke. De kan ikke lige gå ud og stå i en café om aftenen. Så jeg tror nok, at de fleste enlige mød-

re, jeg har talt med, ville være interesseret i at få dobbelt SU frem for en social ydelse, fordi de så er fri for at have kontakt med det sociale system og for at gå den der tiggergang, som er så ydmygende - og med den enorme kontrol, der også er forbundet med det, siger Therese Halskov og tilføjer, at en sådan ordning bør følges op af let tilgængelige, gode pasningsmuligheder. For ikke at tale om forbedrede boligforhold. For også på det område er udviklingen gået ned ad bakke for de udsatte mødre.

Boligsituationen forværret

- På boligområdet kan man sige, at det allerværste, der er sket for de enlige mødre, er liberaliseringen og privatiseringen af boligmarkedet, samt at de almene og sociale boligbyggerier er gået næsten helt i stå. Og med kun én indtægt er man jo udelukket fra at købe sig ind i store dele af boligmarkedet. Samtidig er mange boliger overtaget af pensionskasser og fagforeninger, hvor det er medlemmerne, der har fortrinsret. Og da mange af de enlige mødre ikke har tilknytning til arbejdsmarkedet, er de jo heller ikke med der, siger Therese Halskov, der synes, det nylige forslag om at sælge ud af almene boliger er "helt katastrofalt"

- Den del af boligmarkedet er de enlige mødre jo utroligt afhængige af. Boligfonden for Enlige Mødre og Fædre har lige udgivet en årsberetning, hvor de skriver, at boligsituationen nærmest er blevet værre i de 37 år, fonden har eksisteret. Så det er lidt lige som at skubbe en sten op ad en bakke. Sker der overhovedet noget på det her område?

Therese Halskov har mødt adskillige enlige mødre, der flakker rundt hos venner og bekendte på må og få med deres børn. Og ikke sjældent er adressen et krisecenter. For sammen med dårlige bolig-, arbejds- og uddannelsesforhold er partnervold kendetegnende hos gruppen af udsatte enlige mødre. Over halvdelen af de mødre, der indgik i Therese Halskovs undersø-

gelse, oplevede i stor udstrækning at blive udsat for vold fra en partner.

- Men det er måske et af de få områder, hvor der er sket en positiv udvikling. For heldigvis er der i de her 20 år, Mødrehjælpen har eksisteret, kommet mere og mere lys på, at vold i hjemmet er et problem. Og noget af det, der er kommet til, er krisecentrene. De eksisterede ikke før. Det er

godt, at der er nogle steder for kvinderne at gå hen - selv om krisecentrene er for få og derfor konstant overfyldte.

Børnene i centrum

Therese Halskov roser Mødrehjælpens arbejde, men hun kunne godt ønske sig, at organisationen fik større råderum - politisk og økonomisk.

- Mødrehjælpen har været meget dygtig til mange ting. F.eks. at påpege de enlige mødres elendige uddannelseshjælp og økonomisk betrængte situation. Mødrehjælpen har været vagthunden, der har påpeget, når vilkårene er blevet forringet, og man har kunnet støtte den enkelte mor med rådgivning. Mødrehjælpen afspejler, hvor det offentlige ikke har kunnet klare opgaverne, og samtidig har man været fornyere. Og så er Mødrehjælpen god til at holde børnene i centrum og se dem som de centrale personer i en enlig mors tilværelse - det lykkes kun alt for sjældent i de travle socialforvaltninger. For det er jo børnenes fremtid, det handler om, hver gang vi diskuterer, hvordan vi skal støtte deres forældre. For børnene i disse familier har naturligvis krav på at have det lige så godt som andre børn, siger Therese Halskov. ■

MØDREHJÆLPEN

1983 – 2003

Af Pernille Grouleff Poulsen

Indholdsfortegnelse

Tiden før Mødrehjælpen	9	Læger	19
Forløberne for Mødrehjælpen	9	Prævention	20
Mødrehjælpen 1924-1939	9	Grupper i Mødrehjælpen	21
Mødrehjælpen 1939-1976	10	Unge gravide/unge mødre	21
Oprettelsen af Mødrehjælpen af 1983	12	Bækkenløsning	21
Et privat initiativ	12	For tidligt fødte	21
Rådgivningerne	13	Parterapi	22
Støtteforeningerne	14	Overvåget samvær	22
Mødrehjælpens butikker	14	Fædrene	22
Mødrehjælpens ledelse	14	Vold	22
Personalet	15	Børnene	23
Organisationsdiagram	15	Udenlandske projekter	25
Det økonomiske grundlag	16	Bolighjælp	25
Synliggørelsen	16	Ferie- og kursuscentre	25
Mødrehjælpens brugere	17	Behandlingshjem	25
Rådgivningsarbejdet	17	Uddannelse	27
Retshjælpen	19	Alexandrakollegiet	29
En ønsket graviditet?	19		

Tiden før Mødrehjælpen

Dette hæfte handler om den selvejende institution Mødrehjælpen af 1983, en organisation der siden sin oprindelige start i begyndelsen af det 20. århundrede har hjulpet sårbare og udsatte grupper, i særlig grad enlige mødre, og på den baggrund er blevet en integreret del af den danske socialhistorie. Men selvom der er gået et århundrede, har de ydre omstændigheder ikke ændret sig væsentligt. Brugere kommer med de samme problemer i dag, som de gjorde, da den første Mødrehjælpen blev grundlagt. Det kan f.eks. være problemer med økonomien, i samlivet eller med børnene, som Mødrehjælpen forsøger at løse med social- og sundhedsmæssig rådgivning.

I slutningen af det 19. århundrede tog industrialiseringen og vandringen fra land til by fart. Samfundet ændrede sig, og det fik også betydning på det sociale område. Der opstod en ny samfundsgruppe, som arbejdede i byernes værksteder og fabrikker. Der eksisterede ikke nogle sociale sikkerhedsnet for arbejderne, og de var derfor særligt sårbare ved f.eks. sygdom eller arbejdsløshed. Det var derfor nødvendigt med nye sociale tiltag.

I første omgang opstod langt det meste sociale hjælpearbejde på private initiativer og for private midler, men efterhånden begyndte også de offentlige myndigheder at påtage sig et større ansvar. Både i de private og i de offentlige aktiviteter var princippet at yde hjælp til selvhjælp. Hjælpearbejdet over for udsatte kvinder fulgte også denne tendens.

Omkring år 1900 var kvinder stadig ringe stillede, hvis de blev gravide uden for ægteskab. Man anså dem for at være skyldige i deres egen situation, og de havde derfor svært ved at få hjælp. Den bedste løsning for de gravide kvinder var at blive gift. Men mange mænd veg uden om deres ansvar, og kvinderne havde kun ringe muligheder for at få faderskabet anerkendt. Man kendte ikke til nutidens metoder til at fastslå et faderskab, og i modsætning til i dag var det alment accepteret, at mænd undveg deres sociale og økonomiske forpligtigelser.

Med mindre der var en lægelig begrundelse, var alle former for abort ulovlige. Mange gravide kvinder forsøgte sig alligevel hos såkaldte kvaksalvere, og det var ofte med sterilitet, sygdom eller måske døden til følge. Nogle kvinder kunne være så desperate over deres situation, at de

endte med at dræbe deres nyfødte barn. Valgte kvinderne at gennemføre graviditeten, blev både mødre og børn ofte socialt isolerede.

Men samfundets holdning over for de enlige mødre begyndte at ændre sig. Flere mente, at ikke alle kvinder var skyld i deres situation, og fra lovgivningens side begyndte man at stille krav til mandens ansvar. Man begyndte også at anerkende, at børn havde krav på rettigheder.

Forløberne for Mødrehjælpen

Et ønske om bedre moralske og anstændige forhold førte til oprettelsen af to private hjælpeorganisationer. I 1905 blev "Foreningen for ulykkeligt stillede Mødre" stiftet, hvis arbejde hovedsageligt bestod i oprettelsen og driften af et mødre hjem for førstegangsfødende. "Foreningen for enligstillede nødlidende Kvinder med børn" fra 1906 beskæftigede sig primært med adoption, således at kvinderne kunne genoptage det liv, de førte før graviditeten. De to foreningers formål var at få kvinderne til at klare sig selv, og det skulle ikke ske ud fra en fordømmende holdning. Ideerne om fristeder til kvinderne samt adoptionssager skulle fremover vise sig at blive en del af Mødrehjælpens arbejde.

Mødrehjælpen 1924 - 1939

"Foreningen for ulykkeligt stillede Mødre" og "Foreningen for enligstillede nødlidende Kvinder med børn" blev slået sammen i 1924. Man så en fordel i en fælles rådgivende og hjælpende indsats, og organisationen fik navnet Mødrehjælpen. Grundlaget og udførelsen af arbejdet var fortsat privat og foregik i København, fra slutningen af 1930'erne også i Århus og Odense.

Mødrehjælpen blev efterhånden en væsentlig aktør i den offentlige debat, og organisationen var med til at præge 1930'ernes socialpolitik, hvor emner som en socialfaglig uddannelse, faldende befolkningstal og aborter blev diskuteret. I 1937 var Mødrehjælpens leder, Vera Skalts, med til at oprette og ledede Den sociale Skole, der uddannede socialrådgivere. Hun var jurist af uddannelse og leder af Mødrehjælpen fra 1934 til 1976. Der var på den baggrund en nøje sammenhæng mellem socialrådgiverfaget og Mødrehjælpen, og organisationen havde stor betydning for udviklingen af faget.

I 1930'erne blev det stærkt faldende befolkningstal diskuteret. De ofte sundhedsfarlige og uprofessionelle indgreb ved aborter skulle stoppes, og mange talte for et koordineret seksualoplysningsarbejde om blandt andet præventionsformer. Det blev foreslået at opmuntre folk til at få børn, men graviditeten skulle ske, når de ønskede det. Med en større fødselskontrol ville man f.eks. undgå tilfælde med arbejderfamilier, som fik flere børn og færre penge, hvilket resulterede i økonomiske, sociale og sundhedsmæssige problemer.

Mødrehjælpen 1939 - 1976

I 1939 trådte den første svangerskabslov i kraft. Det var nu muligt for kvinder at få abort, hvis de var blevet gravide

ved voldtægt, hvis der var risiko for at overføre en arvelig sygdom til barnet, eller hvis kvindens liv og helbred var i fare. Det sidste kriterium resulterede i jævnlige diskussioner om en mulighed for abort ud fra sociale årsager, eksempelvis blandt de børnerige arbejderfamilier. Gravide kvinder, som ønskede en legal abort, kunne henvises til Mødrehjælpen, som foretog undersøgelser af lægelig og social karakter. Herefter kunne Mødrehjælpen indstille kvinderne til en abort eller foreslå en gennemførelse af graviditeten. Mødrehjælpen traf ingen afgørelser, men indstillingerne blev alligevel retningsgivende for myndighederne.

Mødrehjælpsloven blev indført i 1939, og hermed blev Mødrehjælpen en del af det offentlige system, i alt 14

Foto: fotograf Julie Rønnow, Københavns Bymuseum.

mødrehjælpsinstitutioner blev oprettet, og målgruppen blev udvidet til også at omfatte gifte kvinder. Mødrehjælpenes opgave var vejledning af kvinderne i forbindelse med graviditet, fødsel og børn samt rådgivning af personlig, social, juridisk, pædagogisk og sundhedsmæssig art. Mødrehjælpsinstitutionerne havde gravide kvinder og mødre med børn under to år som målgruppe, mens socialkontorerne varetog rådgivningen af mødre med børn over to år. Moderskabet var nu en samfundsopgave, og svangerskabsloven havde en tydelig forbindelse til mødrehjælpsloven.

Mødrehjælpen fortsatte med at have med adoptioner at gøre, hvor man foretog undersøgelser af de tre involverede parter: De biologiske forældre, børnene og de kommende adoptivforældre. Mødrehjælpen opsatte særlige betin-

gelser til adoptivforældrene for at opnå en adoption, som f.eks. barnløshed, ægteskabets længde og parrets alder.

De private initiativer var blevet offentlige med mødrehjælpsloven i 1939, myndighederne havde påtaget sig et større socialpolitisk ansvar. Men Mødrehjælpen bevarede tilknytningen til sine rødder, for efter 1939 modtog man stadig private gaver og medlemsbidrag, som ofte blev igangsættende for nytænkende projekter. Den tidligere private forening, som havde fungeret fra 1924 til 1939, blev nu omdannet til "Foreningen til støtte for Mødre og Børn", som fremover bidrog med private midler til de offentlige mødrehjælpsinstitutioner. En væsentlig del af Mødrehjælpenes arbejde blev rådgivning, og organisationen fortsatte med at påvirke socialpolitikken gennem de næste årtier.

Vera Skalts (1904 - 1990)

Vera Skalts blev student fra N. Zahles Skole 1923, cand.jur. 1932 fra Københavns Universitet og samme år sagførerfuldmægtig. 1934 blev hun forretningsfører for den private forening Mødrehjælpen. Da Mødrehjælpen i 1939 blev en offentlig institution, blev hun kontorchef i Københavns-afdelingen, direktør samme sted i 1950 og indtil 1976, da institutionen blev nedlagt.

Vera Skalts var med til at udvikle og professionalisere arbejdet med enlige mødre i den private forening Mødrehjælpen, der i 1924 var blevet slået sammen af to foreninger med rødder tilbage til begyndelsen af århundredet. Hun tog en række nye initiativer, bl.a. oprettelsen af en social-lægelig konsultation, hvis formål var at hjælpe den enlige kvinde allerede under svangerskabet. Hun var i denne periode medlem af Befolkningss Kommissionen af 1935, hvor hun medvirkede til udarbejdelsen af forslag om offentlige mødrehjælpsinstitutioner. Takket være Vera Skalts' initiativ blev Mødrehjælpen en institution, hvor det lægelige og det sociale arbejde blev kombineret overalt i virksomhedens arbejde, og konstruktionen blev en succes.

Det private initiativ blev fastholdt i samarbejde med det offentlige, således at Mødrehjælpen var afhængig af støtte fra private foreninger for at kunne yde den bistand, som loven gav grundlag for, f.eks. hushjælp i barselperioden, rekreationsophold efter fødslen og hjælp til børnetøj.

At mødrehjælpsloven var en slags rammelov, benyttede hun til at tage nye opgaver op. De private midler gav mulighed for at sætte nye hjælpeformer i gang. Herved høstede man erfarin-

ger, som man senere kunne anvende i argumentationen over for regering og Folketinget med det formål at opnå offentlig støtte. Af sådanne initiativer kan nævnes familierådgivning og uddannelsesprogrammet. Abortloven gav ikke mange muligheder for at bevilge abort til unge kvinder, og Vera Skalts lagde derfor stor vægt på at støtte og hjælpe kvinderne til en uddannelse.

I forbindelse med oprettelsen af Mødrehjælpen i offentligt regi blev det foreslået, at personalet skulle have gennemgået et anerkendt kursus for socialrådgivere. Mødrehjælpen blev den offentlige institution, som først fik ansat uddannede socialrådgivere. Vera Skalts' interesse for uddannelse inden for det sociale område førte hende ind i arbejdet med oprettelsen af en social skole, og fra 1937 til 1948 var hun leder af Den Sociale Højskole, samtidig med at hun var leder af Mødrehjælpen i København.

Vera Skalts repræsenterede Mødrehjælpen i talrige kommissioner og udvalg, f.eks. Svangerskabskommissionen af 1950 og udvalget vedrørende svangerskabsafbrydelse af 1967. Hun har skrevet talrige artikler i tidsskrifter og aviser, og sammen med Magna Nørgaard udgav hun i 1982 bogen Mødrehjælpenes Epoke.

Vera Skalts blev kaldt de enlige mødres moder, og hun blev højt dekoreret for sin indsats: ridder af Dannebrogordenen 1951, ridder af 1. grad 1956, kommandør 1969. Mødrehjælpenes nedlæggelse bekymrede Vera Skalts så meget, at hun var blandt stifterne af den selvejende institution Mødrehjælpen af 1983 og trådte ind i dens præsidium.

Kilde: Kvinfa

Oprettelsen af Mødrehjælpen af 1983

I 1976 blev mødrehjælpsloven fra 1939 ophævet, og Mødrehjælpen blev nedlagt. Som følge af bistandslovens ikrafttræden skulle alle offentlige hjælpeinstanser nu decentraliseres, og arbejdet blev lagt ud til de kommunale og amtslige kontorer. I denne sammenhæng blev de landsdækkende og særegne mødrehjælpsinstitutioner lukket.

Mødrehjælpen var altså med bistandsloven blevet overflødig. Samtidig mente mange, at der ikke var behov for en organisation med en målrettet indsats overfor kvinder, da der efter 1970'ernes kvindefrigørelse var opnået ligestilling mellem kønnene. Endvidere var abort i 1973 blevet gjort lovlig for alle inden den 12. svangerskabsuge. Mødrehjælpens formidling af adoptioner var blevet kritiseret for at have besværlige forretningsgange og for lange ventelister. Adoptionerne blev et amtsligt anliggende, da Mødrehjælpen lukkede i 1976.

Men intentionerne bag bistandsloven om at skabe et sammenhængende hjælpesystem lykkedes efter manges opfattelse ikke. Undersøgelser fra blandt andet Børnekommissionen (1981) og Socialforskningsinstituttet (1983) bekræftede, at især de enlige mødre stod i en meget dårlig situation efter nedlæggelsen af Mødrehjælpen. Organisationen havde gennem mange år oparbejdet en specialiseret viden om sårbare enlige mødres og børnefamiliers behov for hjælp. Mange af de kommunale og amtslige kontorer kunne ikke løfte opgaven. De manglede erfaring, viden, tid og ressourcer. Perioden var også præget af økonomisk krise og stigende arbejdsløshed, ressourcerne var på alle områder få. I 1982 bebudede den nye borgerlige regering offentlige besparelser, og socialminister Palle Simonsen luftede nye ideer om privatisering af velfærdssydelser.

Behovet for at yde en ekstra indsats over for de udsatte, enlige mødre og børnefamilier fik i 1983 flere af de tidligere medarbejdere til sammen med nye ansigter at genetablere Mødrehjælpen. I spidsen stod socialrådgiver Hanne Reintoft. Hun havde i nogle år været ansat i Mødrehjælpen og havde årelang erfaring indenfor forsovsområdet.

Personerne bag oprettelsen af Mødrehjælpen af 1983 var stærkt utilfredse med mange enlige mødres og børne-

familiers situation. Som Hanne Reintoft og den tidligere leder Vera Skalts skrev i en kronik i Politiken den 10. juni 1983:

"Enige er vi i den klare erfaring, at dygtig professionel rådgivning med tilstrækkelig tid, ekspertise og med mulighed for iværksættelse af gode hjælpeforanstaltninger, kan bruges og bruges godt til at hjælpe mennesker frem til en selvhjulpent tilværelse, uafhængig af vedvarende offentlig hjælp."

Den selvejende institution Mødrehjælpen af 1983 blev stiftet 16. juni 1983. Formålet var:

- at yde social, økonomisk og uddannelsesmæssig støtte til mødre, som herigennem kan sikre deres børn bedre opvækst og levevilkår.
- at arbejde for øget offentlig og politisk forståelse for de vanskelige vilkår, der bydes børnefamilier og enlige forsørgere.
- at virke for en lovgivning, der i højere grad sikrer mulighed for en social og uddannelsesmæssig støtte til disse familier.

De tre punkter lå tæt op ad den gamle Mødrehjælpens arbejde, og de er stadig fundamentet bag Mødrehjælpen i 2003. I dag er Mødrehjælpens målgruppe enlige forsørgere, gravide og børnefamilier. Det betyder, at kvinden skal være gravid, eller familien skal have børn under 18 år for at kunne søge hjælp i Mødrehjælpen af 1983. Fædre udgør også en del af Mødrehjælpens brugere. Til gengæld har Mødrehjælpen ikke ekspertise til at rådgive psykisk syge eller misbrugere, de bliver henvist til andre hjælpeinstanser.

Et privat initiativ

Initiativet i 1983 var udelukkende privat, men det var ikke ensbetydende med, at man i Mødrehjælpen gik ind for en privatisering af det sociale område. Mødrehjælpen var imod privatisering, fordi man mente, at en privatisering af sociale ydelser ville mangle en folkelighed og derved indlevelse og solidaritet. Ideen med den nye Mødrehjælpen var at skabe et supplement og et alternativ til det offentlige system, men det var ikke hensigten at erstatte offentlige tilbud. Flere af initiativtagerne ønskede at bane vejen for, at det offentlige senere skulle finansiere Mødrehjælpen 100 procent - ligesom det var

sket tilbage i 1939, hvor den private forening blev offentlig. Dette perspektiv har organisationen ikke i dag, og Mødrehjælpen er stadig en selvejende institution.

Drivkraften var en vrede mod bistandslovens faldgruber og en tro på, at Mødrehjælpen arbejde ville gøre en forskel, både for den enkelte familie og på det socialpolitiske område. Dokumentation af målgruppens problemer skulle påvise, at en forbedring af vilkårene for Mødrehjælpen brugere var og er nødvendig.

Idealet var at overflødig gøre den nyoprettede organisation. Medarbejderne ville gøre så godt et stykke arbejde, at det i fremtiden var åbenbart for politikerne, at der var brug for en særlig indsats over for de udsatte enlige forsørgere og børnefamilier. Mødrehjælpen tilbud er i dag et supplement og et alternativ til offentlige tilbud.

Rådgivningerne

Efter stiftelsen i sommeren 1983 gik man straks i gang med at skaffe midler til oprettelse af rådgivninger. Den daglige drift skulle varetages af en ansvarlig leder, og som en central og koordinerende instans lå administrationen i København, hvis arbejde skulle ledes af en direktør, som blev socialrådgiver Hanne Reintoft.

I Mødrehjælpen vedtægter fra 1983 var rådgivningernes formål at vejlede og støtte vanskeligt stillede forsørgere. Formålet er det samme i dag. Den første rådgivning begyndte sin praksis kort tid efter stiftelsen af Mødrehjælpen af 1983. 5. september samme år åbnede frivillige medarbejdere dørene i København. Rådgivningen fik hurtigt en stor søgning, hvilket beviste behovet for den specialiserede hjælp.

Der var tale om en bred rådgivning inden for sociallovgivningen. Det optimale var at have rådgivninger over hele landet, som det havde været tilfældet før 1976, og allerede i 1984 så tre nye rådgivninger dagens lys i Aalborg, Odense og Århus. I januar 1985 åbnede rådgivningen i Sønderjylland med hovedkontor i Aabenraa, i efteråret 1986 åbnede rådgivningen i Randers, og et par år senere oprettede man en københavnsk underafdeling på Vesterbro. Gennem årene blev nogle lukket ned, mens andre kontorer blev slået sammen.

Nye underafdelinger er åbnet i Randers og Svendborg i henholdsvis 2000 og 2003, og som noget usædvanligt

Hanne Reintoft, f. 1934

Barndomshjemmet gik i opløsning, da forældrene gennemgik en voldsom skilsmisse. Som den ældste i en søskendeflok på fem søgte Hanne Reintoft at støtte sine yngre søskende, som levede en omskiftelig tilværelse efter forældrenes skilsmisse. Moderen, der var uddannet børnehavelærer, døde af kræft, da Hanne Reintoft var 20 år gammel og allerede havde klaret sig selv en del år.

Hanne Reintoft gennemførte socialrådgiveruddannelsen på Den Sociale Højskole. Hun måtte arbejde i studietiden for at kunne forsørge sig selv. Kun 23 år gammel begyndte hun i 1957 sin lange karriere som socialrådgiver. Frem til 1966 var hun bl.a. ansat i foreningen Rings alkoholambulatorium, Mødrehjælpen, Direktoratet for Børne- og Ungdomsforsorg, Dansk Forsorgsselskab, foreningen Sindslidendes Vel og på Den Sociale Højskole. I 1966 blev hun ansat som socialrådgiver på Københavns Amtssygehus i Glostrup og var 1967-80 ledende socialrådgiver her.

Gennem sit arbejdsliv har hun påpeget og søgt at ændre nedladende og umyndiggørende holdninger over for et hårdt truet socialt klientel. Hanne Reintoft har i mange år beskæftiget sig med enlige mødre, hvis trange livsvilkår hun først lærte at kende via sin moders situation. Under sin ansættelse i Mødrehjælpen 1958-61, hvor hun administrerede abortansøgninger, mødte hun mange uheldige kvinder. I 1967 var hun med til at udforme SF's forslag til fri abort inden for 12. svangerskabsuge og foreslog samtidig forbedrede vilkår for mødre.

I 1983 var Hanne Reintoft med til at stifte Mødrehjælpen af 1983, og frem til 1994 fungerede hun som daglig leder.

Gennem alle årene har Hanne Reintoft haft et stærkt kvindepolitisk engagement, men ofte med en distance til den organiserede kvindebevægelse, som hun mente fokuserede for meget på de velbjærgedes situation.

Som redaktør af radioprogrammet "Hvad er min ret, og hvad er min pligt" når Hanne Reintoft ud til store dele af befolkningen. Hun giver her en nøgtern og klar fremstilling af sociallovgivningen med stor indføling for de mange nødstedte mennesker, der her henvender sig. Programmet har været meget populært blandt radiolyttere, og hun har modtaget flere priser for det.

Kilde: Kvinno

har Næstved Lokalforening fået tilknyttet en frivillig socialrådgivning i 2001. Idealet om at være repræsenteret på landsplan er ikke helt lykkedes, men Mødrehjælpens arbejde dækker store dele af Danmark.

Støtteforeningerne

For at finansiere Mødrehjælpens rådgivningsarbejde var det en forudsætning at have et bredt net af støtteforeninger og parallelorganisationen Landsstøtteforeningen for Mødrehjælpen af 1983 blev i denne forbindelse stiftet.

Foreningens formål var:

- at yde finansiel og faglig støtte til den selvejende institution Mødrehjælpen af 1983
- at sprede oplysning om den selvejende institutions arbejde
- i tilslutning til den selvejende institutions formål at virke for fremme af og forståelse for nødvendigheden af den selvejende institutions arbejde
- at virke for forståelse for socialpolitiske problemstillinger i forbindelse hermed

Ifølge vedtægterne kunne der i hver kommune oprettes en støtteforening, som fungerede som underafdelinger til Landsstøtteforeningen. Den var altså tæt forbundet med Mødrehjælpen af 1983.

Støtteforeningerne havde også kendte ansigter fra den gamle Mødrehjælpen, mange kræfter var ivrige efter at hjælpe igen, og samtidig kom nye personer til. I efteråret 1984 havde den nye Mødrehjælpen allerede 22 støtteforeninger med cirka 2000 medlemmer. Organisationen blev godt forankret i den offentlige sfære, hvilket ikke mindst skyldtes den folkelige og frivillige opbakning i støtteforeningerne, som ydede et stort stykke arbejde.

Ved generalforsamlingerne 1986/87 blev de to organisationer lagt sammen. Efter et par år blev den nye Mødrehjælpens arbejde mindre baseret på frivillig arbejdskraft, og nogle støtteforeninger lukkede. Fra 1987 var antallet jævnt nedadgående. I forbindelse med vedtægtsændringer i 2001 blev støtteforeningerne omdøbt til lokalforeninger. I dag har Mødrehjælpen tre foreninger tilknyttet, hvoraf Horsens Lokalforening senest blev stiftet i 2001. Lokalforeningernes formål stemmer overens med Mødrehjælpens.

Mødrehjælpens butikker

Gennem de seneste 20 år har butikker været tilknyttet Mødrehjælpen, hvor man f.eks. kunne købe brugt tøj, drikke en kop kaffe og få en snak. Den første åbnede i december 1984 på Nørrebro i København, og antallet på landsplan har været oppe på syv butikker. Økonomisk dårligt stillede børnefamilier har her mulighed for at købe billigt og lettere brugt børnetøj.

En omstrukturering i midten af 1990'erne betød, at forretningerne blev omdøbt til genbrugsbutikker. I dag ligner butikkerne andre tøjbutikker, men de adskiller sig ved udelukkende at sælge genbrugsvarer og blive drevet af frivillig arbejdskraft. De sælger alle børnetøj, og nogle har også børneudstyr blandt varesortimentet.

Mødrehjælpens ledelse

Bestyrelsen er Mødrehjælpens øverste ledelse. Det er bestyrelsen, som ansætter direktøren og afdelingslederne. Bestyrelsesarbejdet er ulønnet, og ifølge vedtægterne skal bestyrelsen træde sammen minimum fire gange årligt. Nogle bestyrelsesmedlemmer er valgt blandt ledere, lønnede og frivillige medarbejdere, mens resten udpeges udefra. Vedtægterne fra 1983 foreskrev op til 12 bestyrelsesmedlemmer, i dag kan bestyrelsen være 10 personer, og medlemmerne kan højst være valgt i otte år.

Bestyrelsesmedlemmerne udefra har gennem de seneste 20 år overvejende været repræsenteret ved en eller flere læger, advokater, folk fra forsknings- og undervisningssektoren, en repræsentant fra KAD eller HK og flere erhvervsfolk. Alene kvinder har siddet på formandsposten, men vedtægterne favoriserer ikke kvinderne, bestyrelsen har haft - og har stadig - mandlige medlemmer.

Hanne Reintoft var bestyrelsesformand fra 1983 til 1991, hvorefter overlæge Gunhild Vejlsgaard blev bestyrelsesformand indtil 1995. Stadslæge Inge Jespersen havde været medlem af bestyrelsen siden midten af 1980'erne, og i 1995 overtog hun formandsposten. Direktør Anette Wolthers har været formand for Mødrehjælpens bestyrelse fra 1996 til 2003, hvor direktør Eva Tufte indtrådte på formandsposten.

Mødrehjælpen havde i perioden 1983 til 1996 et forretningsudvalg, som bestod af tre bestyrelsesmedlemmer, de skulle varetage den daglige ledelse sammen med di-

rektionen. Ydermere udpegede Mødrehjælpen 15 til 35 personer med personlig interesse eller særlig forståelse for Mødrehjælpens arbejde, de udgjorde tilsammen det rådgivende præsidium. Præsidiets var typisk medlemmer fra andre interesseorganisationer, fagforeninger, erhvervsvirksomheder og privatpersoner. Præsidiemedlemmernes opgave var at inspirere og rådgive Mødrehjælpens bestyrelse. Mødrehjælpens nuværende direktør Hanne Simonsen var medlem af præsidiets fra 1983 til dets nedlæggelse i 1992.

Ved siden af arbejdet som bestyrelsesformand fra 1983 til 1991 havde Hanne Reintoft også siden oprettelsen været afdelingsleder af den københavnske rådgivning og direktør for Mødrehjælpen. I forbindelse med en ændring af ledelsesstrukturen i 1994 valgte Hanne Reintoft at træde som afdelingsleder og direktør, og hun fortsatte i det samlede team som faglig og socialpolitisk konsulent.

Jurist Eva Hvelplund blev herefter ansat som direktør for Mødrehjælpen, men kompetencefordelingen mellem Hanne Reintoft og Eva Hvelplund gav anledning til flere uoverensstemmelser. Der var stridigheder blandt personalet, og organisationens eksistens var på mange måder truet. Efterfølgende forlod Eva Hvelplund, flere bestyrelsesmedlemmer, heriblandt formanden, og Hanne Reintoft Mødrehjælpen.

Uroen forsvandt efterhånden. Inge Jespersen overtog midlertidigt formandsposten, og nye bestyrelsesmedlemmer trådte ind. I juni 1995 tiltrådte Hanne Simonsen som direktør for hele organisationen kombineret med stillingen som afdelingsleder af den københavnske rådgivning. I 1999 blev denne dobbelte rolle igen opdelt, og en ny afdelingsleder blev ansat i den københavnske rådgivning. Jurist og socialrådgiver Hanne Simonsen er stadig Mødrehjælpens direktør.

Personalet

Mødrehjælpen har udviklet sig fra alene at beskæftige frivillige medarbejdere til en institution med flere lønnede medarbejdere. I de første år var det en bevidst prioritering at åbne flere rådgivninger frem for at have lønnede medarbejdere.

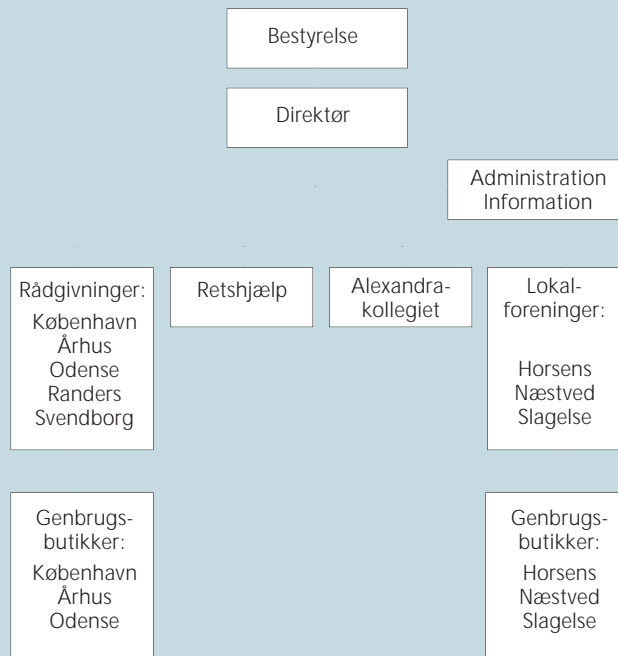
Udover socialrådgivere har den tværfaglige medarbejdergruppe siden 1983 bestået af blandt andre psyko-

loger, jurister, læger, jordemødre og kontorphersonale. Nogle er lønnede, mens andre stadig er frivillig arbejdskraft. I rådgivningerne lægger man stor vægt på det tværfaglige miljø, og den enkelte medarbejder superviseres.

Mange frivillige er ansat i genbrugsbutikkerne eller fungerer som miljømedarbejdere. Miljømedarbejderne skal skabe en behagelig atmosfære, de tager imod brugerne, serverer kaffe og passer måske børnene, når moren og/eller faren taler med en rådgiver. Miljømedarbejderne kan også fungere som bisiddere ved møder i socialforvaltningen, hvis brugeren ønsker det.

I foråret 1985 blev de første lønnede medarbejdere ansat i administrationen. De efterfølgende år voksede det lønnede personale, og blandt de første var en afdelingsleder i hver rådgivning. Med undtagelse af miljømedarbejderne skal personalet være professionelt uddannede, lønnet som ulønnet. De professionelle krav gjaldt også i den gamle Mødrehjælpen, som allerede blev indført med mødrehjælpsloven i 1939.

Organisationsdiagram

Det økonomiske grundlag

Det økonomiske ideal er naturligvis, at den selvejende institution skal hvile i sig selv. Ifølge vedtægterne fra 1983 kan indtægterne være

- indsamlede midler
- tilskud fra almennyttige fonds og legater
- overførsler fra Landsstøtteforeningen (nu lokalforeninger)
- offentlige midler, som måtte blive stillet til rådighed til Mødrehjælpens drift og aktiviteter.

Grundlaget er det samme i dag.

Siden 1984 har Mødrehjælpen modtaget tilskud fra det offentlige, og i mange år har et fast finanslovstilskud udgjort omkring en tredjedel af det samlede budget. De resterende indtægter hentes fra både private og offentlige fonde, legater samt privatpersoner. Som det er tilfældet hos andre private hjælpeorganisationer, ved Mødrehjælpen aldrig helt, hvordan næste års budget vil se ud. Gennem årene har organisationen haft flere trofaste bidragsydere, blandt andre har Egmont Fonden en særlig tilknytning til Mødrehjælpen. Egmont H. Petersen blev født i 1878 af en enlig mor og voksede op under trange kår. Egmont Fonden har gennem tiden ydet store bidrag til både den gamle Mødrehjælpen og Mødrehjælpen af 1983.

Mødrehjælpen af 1983 samarbejder med andre humanitære organisationer, herudover indgår Mødrehjælpen i flere tilfælde et samarbejde med offentlige instanser, f.eks. i forbindelse med projekter om vold eller unge gravide/unge mødre. I den senere tid har Mødrehjælpen i stigende grad solgt projektydelser til kommunerne, fordi det er svært for Mødrehjælpen at opretholde en gratis service til alle.

Økonomisk støtte og samarbejde viser sig også ved, at flere kommuner har stillet lokaler til rådighed gratis eller til en reduceret husleje, hvilket naturligvis har en positiv effekt på Mødrehjælpens økonomi. I 1994 købte Mødrehjælpen for første gang sine egne lokaler, som i dag huser administrationen og den københavnske rådgivning i Studiestræde.

Synliggørelsen

Tilbage i 1983 lagde Mødrehjælpen strategier for synliggørelsen af det sociale arbejde. Meget hurtigt fik Mødrehjælpen et logo, som var Dea Trier Mørchs mor og barn motiv. Det blev optrykt til plakater, badges, klistermærker, postkort, indkøbstasker, bilmærker og frimærker, alle produkter med salg for øje. Mødrehjælpen benyttede sig flere gange af Dea Trier Mørchs motiver. Andre kendte og mindre kendte kunstnere har også bidraget til synliggørelsen af Mødrehjælpen, deres motiver er blandt andet blevet til plakater.

Mødrehjælpens protektor Hennes Kongelige Højhed Prinsesse Alexandra

En ide om et samleobjekt blev til i samarbejde med Bing og Grøndahl, "Årets Brik" blev fremstillet nogle år i træk, og de havde ligeledes påført et motiv i relation til Mødrehjælpen. Mødrehjælpen fik også fremstillet Irma-bæreposer, hvor der på den ene side var et motiv, og på modsatte side var påtrykt tekster med overskrifter som "Uddannelse" og "Hvad skal du være før du bliver mor?". Denne markedsføring fortsatte op gennem 1980'erne og begyndelsen af 1990'erne. Senest har Mødrehjælpen udgivet en kalender for 2003, hvor fotos af flere kendte skuespillere er en del af illustrationerne.

Udover evalueringsrapporter af diverse projekter har Mødrehjælpen gennem tiden udgivet tidsskrifter og nyhedsbreve. Landsstøtteforeningen udgav "Nyt fra Mødrehjælpen" fire gange årligt fra 1984 til 1986, og fra november 1989 udkom bladet "Ellen" hvert kvartal, hvor det sidste udkom i oktober 1995. Titlen skulle mindes Ellen Hørup, som i 1940'erne var en aktiv debattør om børns levevilkår. I 1996 fik Mødrehjælpen en protektor, det var Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Alexandra, som påtog sig dette hverv.

I 2001 blev en informationsafdeling etableret for at fremme synlighedsaktiviteter og støtte til Mødrehjælpen. I denne forbindelse begyndte organisationen igen at udgive et tidsskrift: "MØDREHJÆLPEN", og løbende bliver foldere, brochurer og lignende produceret. Ydermere har Mødrehjælpen siden 2000 haft www.mhj1983.dk, en hjemmeside hvor man kan søge informationer og bestille materiale.

Mødrehjælpens brugere

Den første rådgivning åbnede i København i september 1983, og frem til årsskiftet havde over 500 personer henvendt sig. Der kom flere rådgivninger, og antallet af henvendelser steg ligeledes. Mødrehjælpen blev en succes, og de mange henvendelser bekræftede, at det havde været forkert at lukke de tidligere mødrehjælpsinstitutioner i 1976. I 2002 henvendte næsten 5000 mennesker sig for at få hjælp.

Mødrehjælpen henvender sig til gravide kvinder og forældre med børn under 18 år, og siden 1983 har langt de fleste brugere været enlige kvinder mellem 20 og 40 år. I dag er de fleste brugere i Mødrehjælpen enlige mødre

sidst i 20'erne med små børn. Af alle Mødrehjælpens nuværende brugere er 45 % ledige, 37 % er i arbejde, mens 14 % er i gang med en uddannelse.

Langt de fleste henvender sig i første omgang til Mødrehjælpen af økonomiske årsager.

Andre hyppige årsager til henvendelserne siden 1983 er graviditet, problemer med børn og samvær, skilsmisse og personlige problemer. Men oftest er der ikke kun tale om et enkelt problem, men en kombination af flere.

Generelt yder Mødrehjælpen ikke økonomisk støtte, men Mødrehjælpens rådgivere kan hjælpe med at skabe et økonomisk overblik. Grundholdningen i Mødrehjælpen er at gøre folk selvhjulpne. Flere af Mødrehjælpens brugere lever i fattigdom, og det er vigtigt at bryde disse levevilkår på lang sigt. Derfor er det ifølge Mødrehjælpen vigtigt, at målgruppen rustes til at få en uddannelse, som kan resultere i en selvforsørgelse.

Rådgivningsarbejdet

Grundholdningen i Mødrehjælpen af 1983 er at yde hjælp til selvhjælp, og substansen er socialrådgivning. Mødrehjælpen rådgiver primært om Lov om Social Service, Lov om Aktiv Socialpolitik og familieretslige spørgsmål. Formålet med rådgivningen er tosidet: At hjælpe med at få afklaret brugernes problemer og at oplyse dem om deres rettigheder. Det kan også betyde, at brugerne får et bedre overblik over deres personlige og sociale situation. Mødrehjælpen vil aktivere og styrke den enkelte eller det par, som henvender sig, så de bagefter kan klare sig selv. Nogle gange er et enkelt besøg nok, mens der andre gange er behov for et længerevarende rådgivningsforløb.

Mødrehjælpens arbejde har nogle særlige kendetegn, som har været centrale siden 1983. I forbindelse med oprettelsen lagde man stor vægt på, at Mødrehjælpens kontorer skulle adskille sig fra de offentlige kontorer, de fysiske rammer skulle være hyggelige, som f.eks. grønne planter, levende lys og ingen skranke. Mødrehjælpen ønsker, at en bruger møder den samme rådgiver hver gang, og til forskel for socialkontorerne knappe ressourcer, tilstræber Mødrehjælpen altid, at der er sat tid nok af til den enkelte. Det har dog ikke altid kunnet opretholdes i pressede perioder, og ventelister kan opstå.

Alle Mødrehjælpens medarbejdere har tavshedspligt,

BØRN ER DEJLIGE

MØDREHJÆLPEN AF 1983

og henvendelser til myndigheder eller andre kontorer sker aldrig uden brugerens vidende herom. Mødrehjælpen adskiller sig også fra socialkontorerne ved, at henvendelser kan ske anonymt, og eventuelle journaler kan altid udleveres til den enkelte. Det var og er tanken, at Mødrehjælpen skal være et supplement til det offentlige system. Mødrehjælpen har heller ingen kontrolfunktioner eller udøvende myndighed.

Mødrehjælpens formålsparagraffer har ikke ændret sig de seneste 20 år, og Mødrehjælpen af 1983 har mange arbejdsområder til fælles med den gamle Mødrehjælpen såsom rådgivning om prævention, abort og familiemæssige problemer. Andre og nye projekter er kommet til såsom hjælp til forældre med for tidligt fødte børn og hjælp til voldsramte familier. Mødrehjælpens projekter vil blive beskrevet på de følgende sider.

Retshjælpen

Siden 1983 har Mødrehjælpen haft jurister tilknyttet i rådgivningsarbejdet, og den juridiske bistand har siden 1989 været en selvstændig retshjælpsinstitution under Mødrehjælpen, Retshjælpen får bevillinger fra Justitsministeriet og har eget budget. Formålet er at yde gratis juridisk rådgivning fortrinsvis til Mødrehjælpens brugere.

Den juridiske rådgivning drejer sig sædvanligvis om forældremyndighed, samvær og skilsmisse. I mange tilfælde er der tale om et samarbejde mellem Mødrehjælpens Retshjælp og Mødrehjælpens socialrådgivere. Rådgivningen er mundtlig, og Mødrehjælpens advokater foretager ikke egentlig sagsbehandling.

Ideen om retslig bistand er ikke ny, også førhen havde Mødrehjælpen jurister tilknyttet. De hyppige sager var dengang faderskabssager og inddrivelse af børnepenge.

En ønsket graviditet?

Mødrehjælpen har gennem tiderne suppleret socialrådgivningen med sundhedsfaglig rådgivning, og spørgsmålet om graviditet og moderskab har spillet en væsentlig rolle. En graviditet kan være uønsket, og Mødrehjælpen af 1983 støtter kvinders ret til abort. Ifølge Mødrehjælpen bør et barn altid være et ønskebarn, og derfor tilbydes vejledning og støtte til at tage en beslutning vedrørende graviditeten. Ideen er at hjælpe kvinden eller par-

ret til at gøre det, som for dem er rigtigt, hvad enten det er at gennemføre svangerskabet eller en abort.

Mødrehjælpen begyndte et særligt projekt om abort eller svangerskab i 1991. Det gik ud på at rådgive gravide kvinder, som var i tvivl, om de skulle gennemføre deres svangerskab. Udover at støtte kvinderne var formålet at skabe et overblik over de dybereliggende grunde til kvinders tvivl vedrørende graviditet, f.eks. om der var tale om eksistentielle eller socioøkonomiske problemer. Projektet er i dag en integreret del af Mødrehjælpens rådgivning.

I 1999 iværksatte den danske regering en handlingsplan for nedbringelsen af antallet af provokerede aborter. I denne forbindelse begyndte Mødrehjælpen i Odense et nyt projekt i samarbejde med Sundhedsministeriet, Fyns Amt og Odense Kommune. Tilbuddet gælder alle kvinder i Odense, som er i tvivl om gennemførelse af graviditet eller en abort. Rådgivningen omfatter såvel personlige som sociale og økonomiske forhold. Ideen er at udvikle en tværfaglig model, som kan tilgodese den gravide kvindes særlige behov. Projektet afsluttes i 2003.

Rådgivningen i Århus har i dag et særligt tilbud til de kvinder og par, som har det svært efter en abort. Projektet er også en del af regeringens handlingsplan vedrørende aborter, og det foregår i samarbejde med Århus Kommune. Udover de lovpligtige støttesamtaler før og efter en abort tilbyder Mødrehjælpen flere samtaler med psykologer eller socialrådgivere til kvinderne efter aborten.

Læger

Det var et progressivt skridt, da Mødrehjælpen i 1936 åbnede sin første lægekonsultation. Ud fra en overbevisning om, at de enlige gravide var vanskeligt stillede og derfor havde ekstra behov for støtte, ansatte man en læge i Mødrehjælpen. Han skulle give kvinderne så gode betingelser som muligt for at føde et sundt barn ved f.eks. at give råd om hygiejne og kost. Graviditetsundersøgelserne var af kontrollerende karakter, og hvis der skete afvigelser fra det normale graviditetsforløb, henviste Mødrehjælpens læge til hospitalet eller egen læge.

Ideen om at have læger tilknyttet har Mødrehjælpen af 1983 ført videre. Nogle kvinder ønsker ikke at benytte egen læge og går i stedet til Mødrehjælpen. Lægerne tilbyder præventionsrådgivning samt vejledning i forbin-

*Storken – Årets brik 1988.
Kunstner Mads Stage*

delse med abort eller fødsel og hertil hørende undersøgelser. Mødrehjælpens læger kan også tilbyde graviditetsundersøgelser, hvis kvinden ikke har fast bolig eller dansk opholdstilladelse.

Prævention

I 1987 begyndte rådgivningen i Odense et pilotprojekt. Baggrunden var et forebyggende arbejde, således at kvinder kunne undgå at træffe det svære valg mellem abort eller fødsel. Formålet var at nedsætte antallet af uønskede

graviditeter, og projektet tilbød blandt andet social, personlig og helbredsmæssig vejledning.

Tidligere erfaringer viste, at blandt andre meget unge piger var blevet uønsket gravide. Derfor inkluderede projektet gratis prævention til alle unge under 25 år bosiddende i Odense Kommune. Seksualvejledningen og udelingen af den gratis prævention fortsatte op gennem 1990'erne, dog blev aldersgrænsen nedsat til unge under 17 år.

I 2000 blev præventionsklinikken nedlagt, fordi der

ikke var tilstrækkelig offentlig opbakning til projektet.

Rådgivning om prævention, abort og graviditet er i dag en integreret del af Mødrehjælpens arbejde.

Grupper i Mødrehjælpen

Udover den individuelle rådgivning har Mødrehjælpen af 1983 forskellige gruppeforløb. Det kan f.eks. være fødselsforberedelse og mødregrupper eller forskellige gruppeforløb henvendt til voldsramte familier.

Gruppeforløb har været en fast del af Mødrehjælpens arbejde siden oprettelsen i 1983. Indholdet kan være af både social, psykologisk og praktisk karakter, og spørgsmålene kan være store som små. Nogle grupper har præget af et direkte behandlingsforløb, og nogle har sin styrke i, at deltageren møder andre mennesker med tilsvarende problemer.

Andre grupper fungerer mere som sociale mødesteder, hvor aktiviteterne f.eks. er fælles madlavning, syning eller biografture. Flere enlige forsørgere har et spinkelt netværk, og de sociale grupper skal være med til at bryde deres isolation. Gennem årene har Mødrehjælpen også tilbudt motionshold i blandt andet yoga og gymnastik, og i dag kan Mødrehjælpen periodevis tilbyde afspænding takket være hjælp fra studerende.

Unge gravide/unge mødre

De seneste 13 år har Mødrehjælpen haft særlige gruppeforløb til unge gravide og unge mødre. Projektet begyndte i Odense, og baggrunden var, at flere kommuner havde anmodet Mødrehjælpen om konsulenthjælp i forbindelse med en intensiv indsats over for de unge gravide. Nogle år senere bredte projektet sig, og i dag er tilbuddet en del af rådgivningerne i København, Århus, Randers, Odense og Svendborg.

Kurserne henvender sig til gravide kvinder under 25 år, som er særligt sårbare under graviditeten og i den nye moderrolle. Sårbarheden skyldes ofte, at de unge kvinder har et spinkelt eller intet socialt netværk. Gruppeforløbet er delt i to faser på sammenlagt et år. Første fase handler blandt andet om fødselsforberedelse, spædbørnspleje, sociale rettigheder, økonomi, budget og bolig, parforhold, forhold til forældre, hverdagen med et nyfødt barn og kost til gravide. Anden fase sker efter fødslen og dre-

jer sig om f.eks. forælderrollen, mulighed for uddannelse og erhvervsrådgivning.

Projektet "Unge gravide/unge mødre" har tilknyttet en socialrådgiver, en sundhedsplejerske og en jordemoder, og der er også mulighed for individuel rådgivning. "Unge gravide/unge mødre" er et eksempel på et kursusforløb, som Mødrehjælpen sælger til kommunerne, og flere og flere kommuner har i de senere år udbudt lignende kurser. I 2001 udgav Mødrehjælpen sammen med Komiteen for Sundhedsoplysning bogen "Et nyt liv - en brugsbog om unge mødre".

Bækkenløsning

Rådgivningen i København tog i 1991 initiativ til et fire-årigt projekt rettet mod kvinder med bækkenløsning. Baggrunden var, at viden om bækkenløsning, forebyggelse og helbredelse var utilstrækkelig, og derfor følte mange kvinder med bækkenløsning, at deres lidelse ikke blev taget alvorlig. De følte sig overset af det offentlige system, og det betød, at Mødrehjælpen modtog et stigende antal henvendelser fra kvinder med bækkenløsning. De fysiske smerter affødte psykiske problemer som f.eks., at de ikke kunne tage sig af det nyfødte barn på grund af smerter, problemer i parforholdet og usikkerhed om at kunne komme tilbage til arbejdsmarkedet. Projektet indeholdt terapi, rådgivning, fysisk træning tilpasset den enkelte og gruppesamtaler. Den nye viden blev samlet i en evalueringsrapport, som påpegede, at der fortsat var behov for at arbejde med problemerne omkring bækkenløsning. Konklusionen var blandt andet, at en langvarig bækkenløsning medfører sociale og økonomiske problemer.

For tidligt fødte

I 1994 igangsatte rådgivningen i København et projekt i samarbejde med tre større neonatalafdelinger. Forældre til for tidligt fødte børn havde mange steder svært ved at finde information og lignende. Mødrehjælpens formål var at samle viden og yde psyko-social støtte. Projektet varede cirka et år og bestod af både gruppeforløb og individuelle samtaler. Hele projektet blev afsluttet i 1997, og året efter udgav Mødrehjælpen sammen med Komiteen for Sundhedsoplysning bogen "Sårbar men Stærk - en brugsbog om for tidligt fødte børn".

Parterapi

Når forældre bliver skilt, vil det altid gå ud over børnene, og det var baggrunden for, at Mødrehjælpen tilbød forældre med problemer i parforholdet særlig rådgivning. Fra 1999 til foråret 2003 havde rådgivningen i Odense parterapi med socialrådgivere og psykologer tilknyttet. Tilbuddet var begrænset til at omfatte forældre med barn i vente eller med børn under 12 år, og ideen var at forebygge en eventuel skilsmisse.

Et parterapiforløb kunne give forældrene nogle redskaber til at bedre forholdet. I nogle tilfælde var resultatet alligevel en skilsmisse, men erfaringerne viste, at f.eks. samværet med børnene gik lettere. Der var stor søgning til behandlingen, og Mødrehjælpen kunne ikke optage alle, hvilket betød ventelister og midlertidige stop for optagelser. Projektet stoppede på grund af manglende økonomiske ressourcer og politisk vilje til at føre det videre.

Overvåget samvær

I 1989 indledte Mødrehjælpen et projekt om overvåget samvær, og det skete i samarbejde med statsamtene og Overpræsidiets Rådgivningerne i København og Odense tilbød at afhjælpe den konfliktsituation, som kunne opstå, når to forældre ikke kunne tale sammen, og der skulle findes samvær sted. Projektet gav mulighed for, at Mødrehjælpen forestod udlevering og aflevering af børn til samvær, så forældrene ikke blev konfronteret med hinanden. Samværet kunne også foregå i Mødrehjælpens lokaler.

I 1993 begyndte rådgivningen i Aabenraa samværsordninger, og året efter var Århus med. Overvåget samvær i Mødrehjælpens regi stoppede definitivt i 2002, fordi Mødrehjælpen mente, at samværet primært blev etableret til fordel for de voksnes interesser, og ikke altid for børnene.

I dag udgør rådgivning om samværsproblemer en stor del af Mødrehjælpens arbejde. Det kan være spørgsmål i forbindelse med samlivsophævelse eller hjælp til at løse en situation, der er gået i hårdknude, og Retshjælpen i Mødrehjælpen bliver typisk inddraget i sådanne sager.

Fædrene

Mødrehjælpen har flere gange oprettet tilbud særligt henvendt til fædre, f.eks. havde rådgivningen i Århus allerede i 1987 en gruppe for fraskilte fædre.

Med støtte fra Århus Kommune og Socialministeriet begyndte Mødrehjælpen i Århus et toårigt projekt i 1999, som var specielt rettet mod teenage-fædre. Hvis parrene gik fra hinanden, skulle samvær arrangeres, så det var gavnligt for børnene. Både fædre og mødre var fordomsfulde og skeptiske.

Evalueringsrapporten konkluderede, at det var svært for Mødrehjælpen at få fædre til at deltage på eget initiativ. Det har også vist sig i andre sammenhænge, hvor man har forsøgt at etablere gruppetilbud til fædre. Mødrehjælpen forsøger i dag at kombinere tilbud til fædre med tilbud til par eller hele familien.

Vold

Mødrehjælpen af 1983 har gennem lang tid beskæftiget sig med voldsramte familier. Allerede de første år efter oprettelsen var hjælp til voldsramte familier et af Mødrehjælpens store arbejdsområder. Sagafilm producerede i denne forbindelse en video til udlån. Den udkom i 1987 og handlede om en voldsramt kvinde med to børn.

I 1990'erne kom der især fokus på vold i familien, og siden 1992 har Mødrehjælpen haft særlige tilbud til kvinder, som var udsat for fysisk vold. Projektet begyndte som et forsøg i København i samarbejde med Falck Sikring A/S, det skulle vare to år og give de voldsramte kvinder en mere tryk dagligdag. Projektets indhold var tryghedsalarmer, gruppeterapi og eventuel individuel støtte og vejledning i Mødrehjælpen. Falcks alarmer var to-vejs-systemer og blev oprindeligt brugt til ældre eller hjertepatienter. Nu blev de tilpasset de voldsramte kvinders behov. De fleste valgte en tavs alarm, hvor nødopkaldet blev modtaget uden svar i hjemmet, hvorefter Falck tilkaldte politiet.

Projektet blev fulgt op af hjælp til både børnene og de voldsudøvende mænd. Mødrehjælpen i København ansatte en børnepsykolog til at tage sig af de særligt medtagne børn, og mændene fik tilbudt mandlig psykologisk hjælp. Behandlingen var oprindeligt tænkt som gruppeforløb, men mændene var for forskellige, og psykologen valgte derfor individuel terapi. Projektet begyndte i slutningen af 1993 og blev kaldt Bjørnen, som senere blev til Bjørnebanden i daglig tale.

Mødrehjælpen af 1983 var den første institution, som begyndte at uddele alarmer til kvinderne, og tilbuddene til alle familiemedlemmerne var et pionerarbejde. Alarmerne var med til at bryde mønsteret i familien. Risikoen for vold blev nedsat, kvinden fik en tryghedsfølelse med alarmerne, og børnene fik også en mere sikker dagligdag. Evalueringen havde gode resultater, og projektet blev i 1994 en integreret del af den københavnske rådgivning, og i 1995 kunne alarmerne forsøgsvis suppleres med en dørvideo i det overvågede hjem.

I dag tilbyder rådgivningerne i Århus og København en særlig hjælp til voldsramte familier, mens Mødrehjælpens tilbud til de voldsudøvende mænd af økonomiske årsager måtte stoppe i 2002.

Børnene

Mødrehjælpen af 1983 har altid taget et særligt hensyn til børnene ud fra den betragtning, at de er samfundets fremtid. I 2000 begyndte den københavnske rådgivning et pilotprojekt, nemlig børnegrupper. Formålet bag børne-

med og med
min MOR.

BO 8 ÅR

projektet er at forsøge at få børnene til at sætte ord på de voldelige oplevelser, når de er parate til det, gennem blandt andet tegninger og specielt opdigtede eventyr. Aldersgruppen er fra 3 til 7 år, og projektet er stadig i gang i 2003.

Udenlandske projekter

Mødrehjælpen af 1983 har også haft to sydamerikanske projekter i samarbejde med DANIDA og private sponserer, og baggrunden var den meget udbredte fattigdom.

Det ene projekt var i Montevideo i Uruguay fra 1988 til 1995. Projektet bestod blandt andet af et mor og barn center, læge- og tandlægehjælp, vejledning om prævention og seksualundervisning, bespisning, væresteder samt værksteder. Mødrehjælpens andet sydamerikanske projekt var i Santiago i Chile. Det varede fra 1990 til 1995, og et mor og barn center med læger og jordemødre tilknyttet blev ligeledes oprettet.

Fra 1990 til 1992 havde Mødrehjælpen også et særligt rumænsk børneprojekt, som hovedsageligt gik ud på at skaffe danske ferieførelse samt afsende gaver og lignende til det østeuropæiske land.

Bolighjælp

Siden oprettelsen af Mødrehjælpen i 1983 har der jævnligt været perioder med særlig stor boligmangel. Det førte til, at Mødrehjælpen i samarbejde med flere boligselskaber indrettede nødboliger for kvinder med børn. Som navnet siger, er der tale om midlertidige lejligheder til akutte situationer, men Mødrehjælpen kan på ingen måde efterkomme efterspørgslen.

Ferie- og kursuscentre

Igennem mange år har Mødrehjælpen haft egne ferie- og kursussteder tilknyttet, og rådgivningerne samt støtteforeningerne har jævnligt tilbudt ferieophold for brugere og deres børn. Allerede i 1984 tilbød Mødrehjælpen i samarbejde med Dansk Røde Kors ferieophold for enlige mødre og deres børn, stedet var Kraglund ved Hammel. Årene efter blev tilbuddene udvidet, blandt andet var en gård i Bovbjerg ved Vesterhavet et foretrukket feriested fra 1986 til 1991.

I dag tilbyder Mødrehjælpen aktiviteter i sommerperioden som f.eks. endags-udflugter. I særlige tilfælde kan

enlige mødre og fædre komme på et ferieophold med deres børn.

I 1987 købte Mødrehjælpen en ejendom i Feldballe på Djursland. Arbejdsmarkedets Feriefond gav rente- og afdragsfri lån til købet, og Red Barnet sponsorerede delvist møblelementet. Der var plads til syv til otte mødre med børn. Gennem årene er det 400 m² store hus blevet brugt flittigt til både kurser og ferier, og omkring 1990 blev stedet omdøbt til Ellenhus. Ejendommen blev solgt i 2001, da det ikke længere var økonomisk muligt at tilbyde ferieophold hele året.

Behandlingshjem

I 1990 arvede Mødrehjælpen et parcelhus på Køgevej i Taastrup. Det blev døbt Tangaarhus efter den tidligere ejer, og huset blev en del af projektet om svangerskab eller abort i 1991. Hvis nogle gravide kvinder ønskede abort ud fra økonomiske årsager eller mangel på en bolig, ville Mødrehjælpen forsøge at støtte en gennemførelse af graviditeten. Tre unge gravide kvinder flyttede ind i minipensionen, men et par år senere erkendte Mødrehjælpen, at kvinderne havde brug for mere støtte, end man kunne give. Beboerne var meget belastet, og der var brug for mere personale, derfor blev huset solgt i 1993.

Bodil Erlang byggede et hus på Amager i 1929. Siden fungerede det som institution, først for evnesvage piger, senere som plejecenter. Bestyrelsen for den selvejende institution Erlanghus solgte i 1988 ejendommen til Mødrehjælpen på meget favorable vilkår. Villaen blev til et familiebehandlingscenter med et tværfagligt team, og på de cirka 600 m² boede gennemsnitligt ni enlige mødre med deres børn i en begrænset periode.

Mødrehjælpen udviklede en behandlingsmodel i Erlanghus, som blandt andet inkluderede personlig udvikling, mor-barn-forholdet og fremtidsplanlægning. Grundet ændringer i Lov om Social Service i 2000 fandt Mødrehjælpen det ikke længere forsvarligt at køre stedet videre. De nye bestemmelser var ikke forenelige med Erlanghus' metoder. De betød længere sagsbehandling, en større regelstyring samt kontrol, og sådanne vilkår ville Mødrehjælpen ikke arbejde under. Organisationen opnåede ikke dispensation fra loven, og Erlanghus lukkede i 2001.

Rimi 8 År

Uddannelse

Det har været et problem i mange år, at enlige kvinder ofte ingen uddannelse har haft, og derfor begyndte Mødrehjælpen allerede i 1940'erne via private midler at yde uddannelseshjælp til enlige mødre. Fra 1950'erne blev hjælpen udelukkende finansieret af det offentlige, og i 1970 kunne enlige fædre også tildeles uddannelseshjælp.

Private bidrag stod også bag opførelsen af Mødrehjælpens mødrekollektiver, som blev indrettet i 1954 i København og i 1967 i Århus. De havde begge navnet Egmontgården, og lejlighederne var midlertidige boliger for enlige forsørgere, hvor kvinder under udannelse kom

i første række. Kollektivhusene blev senere selvejende institutioner med en bestyrelse, som var sammensat af blandt andre repræsentanter fra Egmont H. Petersens Fond og Mødrehjælpen. I anden halvdel af 1970'erne blev de to ejendomme overført til kommunalt regi. I dag er boligerne heller ikke tilknyttet Mødrehjælpen, de hører under henholdsvis Københavns Kommune og Århus Amt.

Uddannelse og revalidering har også været i fokus hos Mødrehjælpen siden 1983, hvor en stor del af Mødrehjælpens brugere gennem de sidste 20 år ikke har haft en uddannelse. Af flere tiltag, som Mødrehjælpen igang-

satte for at påvirke denne statistik, var blandt andet ansættelse af en uddannelseskonsulent i 1987.

Erfaringer viste, at det kan være vanskeligt for enlige forsørgere at komme i gang med at arbejde igen eller tage en uddannelse. Mødrehjælpen etablerede derfor blandt andet et højskolekursus for mødre og børn. Her forsøgte man at få afklaret de arbejdsløse kvinders situation, give dem selvtillid og mulighed for at planlægge egen og børnenes fremtid.

I 1990 gik projektet "Unge gravide/unge mødre" i gang, som fortsat er en del af Mødrehjælpens tilbud. Erfaringer fra grupperne viser, at mange af de unge kvinder har uddannelsesmæssige problemer og svært ved at gennemføre en uddannelse. Det skyldes, at de har et særligt behov for støtte, fordi de er en udsat og sårbar gruppe, og

ofte har de et spinkelt socialt netværk. Derfor indgår der i projektets anden fase en stillingtagen til det fremtidige liv for den nye familie, som f.eks. job og uddannelse. Efter gruppeforløbets afslutning ydes fortsat støtte og vejledning i Mødrehjælpens rådgivninger.

Med støtte fra EU's socialfond tilbyder rådgivningen i Odense i dag et særligt uddannelsesprojekt, der henvender sig til gravide eller nybagte mødre under 20 år. Ideen er at støtte op omkring et uddannelsesforløb eller et nyt arbejde, også set i forhold til den nye familie. Forløbet strækker sig over et år, hvor de første seks måneder er en forberedende og afklarende fase, og i de sidste seks måneder er kvinderne i arbejde eller i gang med en uddannelse. Under hele forløbet følger Mødrehjælpens rådgivere den enkelte kvinde.

Alexandrakollegiet

At især unge mødre har problemer med at påbegynde og/eller gennemføre en uddannelse var den direkte årsag til, at Mødrehjælpen i april 2002 oprettede Alexandrakollegiet i Valby. Kollegiet er opkaldt efter Mødrehjælpens protektor Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Alexandra. Midlerne til etableringen kom primært fra private fonde, og driften finansieres i dag af kommunale tilskud samt EU's socialfond. Ideen bag kollegiet er at skabe netværk for de unge mødre samt at give støtte, råd og vejledning til selve uddannelsesforløbet, mor-rollen samt sociale og personlige problemer. Samtidig er beboerne tilknyttet Mødrehjælpens socialrådgivere og psykologiske eller juridiske rådgivere.

Kollegiet, som er etableret i et nu nedlagt plejehjem,

har plads til 11 mødre med 1 eller 2 småbørn. Mødrene skal være under 25 år og studieaktive. De har hver sin lejlighed på ca. 57 m² med altan, tekøkken, eget toilet og bad, herudover er der fælles opholdsrum, børnerum, køkken, computerrum og et gæsteværelse. Af lønnet personale er der en leder, som bor på stedet med sin familie, samt en socialrådgiver. Hertil er en række frivillige medarbejdere tilknyttet, som blandt andet står for lektiehjælp, pasning af småsyge børn, at være voksenvenner, hjælp til praktiske gøremål og budgetplanlægning.

Alexandrakollegiet er en betydelig udvidelse af projektet "Unge gravide/unge mødre", om end det er i et meget begrænset omfang. Mødrehjælpen håber, at dette pilotprojekt kan danne model for opførelse af lignende kollegier rundt om i landet.

LITTERATURLISTE

Peter Bundesen, Lars Skov Henriksen og Anja Jørgensen: *Filantropi, selvhjælp og interesseorganisering. Frivillige organisationer i dansk socialpolitik 1849 - 1990'erne*, (2001).

Vera Skalts og Magna Nørgaard: *Mødrehjælpens Epoke*, (1982).

Finn Kenneth Hansen, Henning Hansen, Hanne Topsøe-Jensen og Hanne Willert: *Mødrehjælpens klienter og aktiviteter*. CASA (1991).

Jon Sundbo, Finn Kenneth Hansen og Henning Hansen: *Organisationsanalyse af Mødrehjælpen af 1983*. CASA (1991).

Vera Skalts og Hanne Reintoft: *Hvorfor Mødrehjælpen må tilbage igen*. Kronik i Politiken 10/6 1983.

Div. årsberetninger for Mødrehjælpen, 1983 - 2003.

Div. numre af Nyt fra Mødrehjælpen, 1984 - 1986.

Div. numre af Ellen, 1989 - 1995.

Div. numre af MØDREHJÆLPEN, 2000 - 2003.

Ung mor i dag – historier fra det virkelige liv

Mødrehjælpen udgav i 2001 bogen "Et nyt liv - en brugsbog om unge mødre". Heri fortæller en række af de unge kvinder, der har deltaget i Mødrehjælpens gruppeforløb om graviditet, fødsel og det efterfølgende moderskab, om deres liv. Vi bringer her et uddrag af to unge mødres historier.

Susanne er 19 år og mor til en dreng på to år. Hendes far, der var maniodepressiv, døde, da hun var tre år. Hun er opvokset hos sin mor, som hun har haft mange konflikter med:

Jeg var 16 år og tre måneder henne, da jeg fandt ud af, at jeg altså var gravid, og jeg havde lige nøjagtig 14 dage til at bestemme mig i - om jeg ville have barnet eller få en abort. Planen var ellers, at jeg skulle læse til køkkenassistent, og jeg var i gang med at tage 10. klasse på en produktionsskole.

Jeg vidste slet ikke, hvordan jeg skulle tackle det. Min kæreste og jeg havde kendt hinanden i to år på det tidspunkt, og vi blev enige om, at jeg skulle have en abort, selvom min kæreste faktisk godt ville have haft barnet. Han sagde, at det var op til mig, for det var jo mig, der skulle i gang med uddannelse. Min mor skulle ikke vide noget om, at jeg var gravid.

Vi var oppe på en rådgivningsklinik og snakke med dem om det, og alt var ordnet, lægen havde sørget for, at jeg ikke behøvede min mors underskrift. Men jo mere vi snakkede om

det, jo sværere havde vi det med det. Vi tog det op til eftertanke igen, og på rådgivningsklinikken fortalte de om muligheden for at komme i Mødrehjælpen og at få en familierådgiver. Vi besluttede os så for at prøve at klare det. Vi ville have barnet, og vi fortalte først min mor om det, da det alligevel var for sent at få en abort. Hun sagde "Nå" - det var hendes eneste bemærkning.

Jeg boede hjemme, så Mødrehjælpen hjalp mig med at få en lejlighed. Jeg ville ikke have et barn hjemme hos min mor, og en måned før jeg fødte, fik vi en akutbolig.

Næsten alle mine venner var pludselig væk. I starten syntes de, det var fedt, at jeg var gravid, men da jeg så kom længere hen og voksede mere, så syntes de, jeg forandrede mig så meget. Jeg begyndte at tænke på en helt anden måde. Når de spurgte, om jeg skulle med i byen, så ville jeg hellere kigge på barnevogn. Når man bliver gravid, finder man virkelig ud af, hvem ens rigtige venner er.

Jeg glæder mig til at komme i gang med min uddannelse igen. Jeg var på barsel i næsten et år, og så kom jeg i et beskæftigelsesprojekt, hvor vi lavede silkemaling. Det var jeg rigtig glad for. Om et stykke tid skal jeg begynde på teknisk skole som køkkenassistent.

Modelfoto

Søs er 18 år og mor til en dreng på otte måneder. Hun er selv opvokset med en psykisk syg mor, og hendes barndom var præget af vold og omsorgssvigt. Da hun som 17-årig blev gravid, kom hun i kontakt med Mødrehjælpen og deltog i både fødselsforberedelses- og mødregruppe. Hendes kæreste var voldelig, og Søs måtte flygte, først på krisecenter og siden til en plejefamilie i en anden landsdel. Søs skriver i et brev til bogens læsere:

Jeg sidder nu her igen og skriver en historie om mit liv, som jeg så mange gange før har gjort. Jeg er kommet videre, og det er det, der gør min historie bedre end nogensinde. Der er

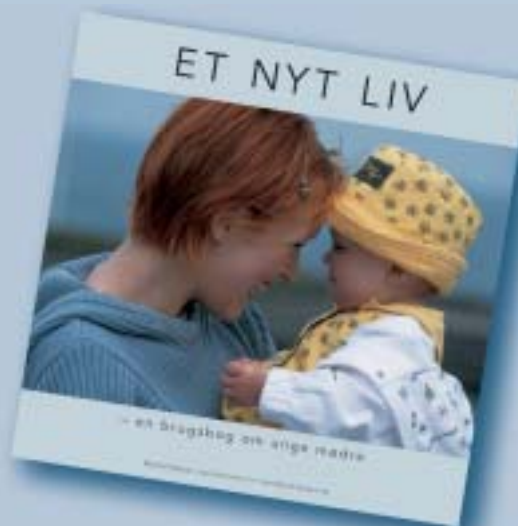
nu gået endnu halvanden måned, og der er sket meget siden.

Jeg går på en produktionsskole med en masse andre unge, og det er dejligt, at jeg atter kan pjatte og fnise med nogle venner og veninder. Det er et dobbeltliv: I skolen passer man selvfølgelig sine ting, men der er også tid til sjov. Derhjemme skal man altid passe pligterne og frem for alt passe godt på sin søn. Men der er selvfølgelig lige så meget leg derhjemme.

Hvad angår mig, så har jeg fundet ud af, hvor jeg står, og hvad jeg vil: Jeg vil starte på min uddannelse som social- og sundhedsassistent, og jeg vil arbejde med børn og unge med problemer - problemer, der ikke altid kan løses af dem, der ikke forstår sig på dem, men det synes jeg selv, jeg gør. Derfor vil jeg gerne hjælpe andre, så de ikke ender, som jeg gjorde. Men aller først vil jeg have mit kørekort, så jeg har mulighed for at tage den uddannelse, jeg gerne vil have, for der er langt til den skole, jeg skal gå på.

Lige nu er der faktisk kun et problem i mit liv: En faderskabssag, som jeg skal igennem. Jeg ved, hvem faren er, og jeg ved også, at han vil søge ret til at se min søn. Men han er ingen god far og vil med tiden ødelægge min søn, som jeg blev ødelagt af min mor. Jeg er stadig bange for, at han får ham at se, for han er så snu. Men jeg vil gøre alt, hvad jeg kan, for at min søn skal have et godt liv, og det bliver det kun, hvis hans far ikke får samvær. Jeg er parat til at kæmpe.

"Et nyt liv - en brugsbog om unge mødre" kan købes hos Komiteen for Sundhedsoplysning, www.sundhedsoplysning.dk

Et nyt liv - en brugsbog om unge mødre

Hvor går man hen, når virkeligheden ikke står mål med drømmen om at få et barn? Hvem kan man søge støtte hos, hvis ens nærmeste ikke kan hjælpe?

Det er nogle af de spørgsmål, man kan hente svar på i bogen om unge mødre "Et nyt liv", som i februar 2001 blev udgivet af Mødrehjælpen og Komiteen for Sundhedsoplysning i fællesskab.

"Et nyt liv" er skrevet på baggrund af Mødrehjælpens mangeårige erfaringer i arbejdet med at hjælpe og støtte unge gravide og teenage-mødre. Erfaringerne viser, at de unge ofte står alene, og at deres største ønske er at blive gode forældre. Så gode, at de kan gøre det bedre, end deres egne forældre magtede. Men i virkeligheden har de ofte begrænsede forudsætninger for at kunne indfri dette mål.

"Et nyt liv" beskriver teenage-mødrenes tanker, følelser, baggrund og situation, og den fortæller om nogle af de unges erfaringer med at blive forældre i en ung alder.

Bogen veksler mellem Mødrehjælpens erfaringer fra arbejdet og de unge kvinders egne historier. Den indeholder også en oversigt over råd og redskaber, der er tænkt som en praktisk støtte og vejledning til unge gravide og unge mødre - og til de professionelle i behandlersystemet.

En enorm støtte

Stella fra Alexandrakollegiet vil gerne vise, at også enlige mødre kan tage en uddannelse

Af Lene Byriel, journalist

Det er ved at være tid til aftensmad. Dagens ret i 25-årige Stella Norman Christensens lyse lejlighed på Alexandrakollegiet er hakkebøffer, kogte grønsager og kartofler med brun sovs. I dag er det veninden fra den anden side af gangen, der laver mad, mens hendes søn leger med Stellas treårige Sebastian. Stellas anden søn, Nikolaj på halvandet år, er faldet i søvn på sofaen.

Efter et brud med børnenes far flyttede Stella som en af de første ind på Alexandrakollegiet. Det har hun ikke fortrudt:

- Det er et fedt sted at bo. Man er aldrig alene. Bare sådan en ting som aftensmaden: Der kan godt være dage, hvor man bare ikke orker det. Her kan man nemt slå sig sammen med en af de andre, siger hun, mens køkkenet begynder af dufte af hakkebøfferne.

Veninden, der laver maden, er en af de andre positive sider af livet som kollegianer:

- Ja, jeg har også fået en rigtig god veninde herude. Det er helt vildt, så godt vi passer sammen. Vi er meget sammen og støtter hinanden meget. Men generelt er vi faktisk alle gode til at hjælpe hinanden, når der er brug for det. Det kan være at sige "Jeg skal nok tage mig af dit barn, mens du lige skal ud at handle" eller "Sig til, hvis du har brug for hjælp til den opgave". Og der er for eksempel altid en, der kan hente ens børn, hvis det hele brænder på.

Med 11 unge mødre og 12 børn er beboerne sjældent alene på Alexandra-kollegiet.

- Selvfølgelig kan jeg godt synes, at der af og til går lidt for meget hønsengård i den. Men vi kan altså hente en hel masse hos hinanden og støtte hinanden i det daglige, for eksempel ved at komme med gode råd til, hvordan man klarer de forskellige situationer med børnene. Hvis jeg er ked af det, ved jeg, at der altid er en at snakke med. Og jeg er der også for de andre, når de er kede af det. Der er da perioder, hvor man har mindre overskud, men man bruger alligevel altid lige lidt tid på hinanden.

Både børnene og Stella trives med at være en del af et større fællesskab:

- Jeg er selv meget social, og det giver mig meget, at jeg kan åbne min dør, og så er der altid nogen at være sammen med. Jeg synes også, at det er godt for mine børn, at de har en masse legekammerater omkring sig, samtidig med at de kan gå ind og lukke deres dør og være alene med deres mor, når de har brug for det. De har en god hverdag her, og det betyder meget for mig.

Noget af det, der også har betydet meget for Stella, er Alexandrakollegiets børnerum. Her passes småsyge børn, der ikke kan komme i institution. Som pædagogstuderende må Stella ikke have ret mange fraværstimer, og

boede hun ikke på Alexandrakollegiet, ville det være svært at forene med tilværelsen som enlig småbørnsmor.

- Min skole er meget streng - efter seks timers fravær skal vi skrive ekstra opgaver, og det kunne godt have gået hen og være blevet helt uoverskueligt, for Nikolaj har lige været syg i en uge. Men fordi vi har børnerummet, behøver jeg ikke at stresse over, at de bliver syge. Min fraværprocent er meget lille, fordi vi har de muligheder her. I forhold til min uddannelse er det også en enorm støtte, at alle de andre også er i gang med noget - og er motiverede. Der er altid nogen til at spørge "Hvordan går det" eller sige "Det skal nok gå", når man selv føler, at det ikke går. Og de dage, hvor jeg skal lave opgaver, er der altid nogen til at hjælpe med at se efter ungerne.

Stella er fast besluttet på at gennemføre sin uddannelse:

- Det er enormt vigtigt for mig. Mine forældre er alkoholikere, og jeg har altid lovet mig selv, at sådan vil jeg aldrig blive. Jeg går meget op i at være en mønsterbryder. Når mine børn er store, skal de opleve, at deres mor er uddannet og har et arbejde. Jeg vil gerne vise folk, at enlige mødre godt kan klare at tage en uddannelse. Jeg har viljen til at gennemføre min uddannelse lige meget hvad, men det er en enorm støtte at være her. ■

Mødrehjælpen nu og fremover – en vision

Af bestyrelsesformand Eva Tufte

Mødrehjælpen ønsker at skabe stærke børn - stærke forældre - stærke familier!

Mødrehjælpen arbejder for at gravide og børnefamilier – herunder eneforsørgere og deres børn – får lige muligheder og samme adgang til et godt liv som alle andre.

At få et barn er ikke alene livets største glæde, det er også den største opgave. Men ikke alle kan løfte den opgave uden hjælp. Mange har ikke ressourcer til at skabe en tryk ramme om børnenes opvækst. Forældre og børn kan stå over for pludselige og belastende krisesituationer. Et dårligt fundament for familien og forældreskabet kan få vidtrækkende konsekvenser også for børnene.

Eneforsørgere og deres børn har mere end nogensinde brug for et stærkt talerør. Mødrehjælpen har altid været eneforsørgernes talerør. Det vil vi fortsat være. Vi vil til stadighed tale de gravide og børnefamiliernes sag. I de kommende år skal det ske med endnu større gennemslagskraft end hidtil.

I et samfund med stigende arbejdsløshed, stadig flere mennesker på langvarig offentlig forsørgelse, med knaphed på boliger, og hvor hver anden enlige mor er helt uden erhvervsuddannelse står vi over for store udfordringer: Vi skal stadig kunne hjælpe den enkelte på den rigtige måde, når livet viser tænder. Og vi skal være med til at sætte den politiske dagsorden.

I et samfund med fokus på "vindere" svigtes en del mennesker, der over kortere eller længere tid er udsatte eller sårbare. Det gælder ikke mindst mange eneforsørgere, unge gravide og børnefamilier i krise. Mennesker, der ofte kan

Eva Tufte tiltrådte som bestyrelsesformand for Mødrehjælpen i april 2003. Eva Tufte har siden 2000 været ansat som direktør i Dansk Annoncørforening. Hun var tidligere direktør i Dansk Epilepsiforening. I perioden 1989-97 var hun ansat i Landsforeningen Ældre Sagen, de sidste to år som underdirektør. Eva Tufte er uddannet cand.scient. soc. fra Københavns Universitet i 1988.

komme langt med den fornødne hjælp, men som alt for ofte oplever, at hjælpen svigter eller slet ikke er der. De 5.000 mennesker, vi årligt møder i Mødrehjælpen, bliver ladt i stikken i langt højere grad end tidligere. Det er både de unge mødre, der gerne vil i gang med en uddannelse og være selvforsørgende, og de mange, som efter skilsmisse, arbejdsløshed eller sygdom får sociale og personlige vanskeligheder. Problemerne tårner sig op og bliver svært komplekse, *alene* fordi der ikke bliver sat ind i rette tid. Der er mere end nogen sinde brug for Mødrehjælpen, hvis vi skal undgå en social og uddannelsesmæssig polarisering.

I et samfund, hvor menneskelig omsorg og sammenhængende indsats er blevet en mangelvare, vil vi i Mødrehjælpen fortsat være der med tid og den nødvendige støtte til de mennesker, der har brug for os.

Mødrehjælpenes kernegrupper - forældre og børn - har stor gavn af den støtte, vi kan give i form af f.eks. rådgivning og bistand til at klare børneopdragelse, forsørgelse, uddannelsesliv osv. i belastende og svære livssituationer. For mange eneforsørgere, børnefamilier i krise eller unge gravide spiller Mødrehjælpenes forebyggende indsats en vigtig rolle, idet der bliver taget fat på problemerne, inden man for alvor bliver dårligt stillet på flere områder på samme tid.

Mødrehjælpen kan møde dig som menneske og holde dig i hånden, når

det offentlige ikke rækker til, eller når du føler dig tryggest ved at gå til en organisation, hvor du er sikret anonymitet, og hvor du ikke bliver kontrolleret. Her kan du opleve et ligeværdigt møde med mennesker, der kan hjælpe dig videre i livet.

Det er af afgørende betydning for de mennesker, der bruger Mødrehjælpen, og for vores muligheder for også i fremtiden at yde en stærk og kvalificeret indsats for dem, at vi øger kendskabet til organisationen og får en markant større opbakning i befolkningen til den vigtige sag.

Mødrehjælpens sag er vigtig! Og den kan engagere bredt. At støtte Mødrehjælpens arbejde og sikre, at der ydes den bedst mulige indsats for gravide, eneforsørgere og børnefamilier i krise, er alles sag! ■

Tak til alle bidragydere

Fonde, legater, sponsorer, lokalforeninger og andre bidragydere har i årene 1983 - 2003 støttet op om det nødvendige arbejde, det er at hjælpe, rådgive og vejlede enlige mødre og børnefamilier, der ikke selv har ressourcer til at skabe en tryk og værdig ramme om børnenes opvækst.

Takket være denne opbakning har det været muligt at hjælpe mange børnefamilier med hjælp til selvhjælp.

Alle, der kommer i Mødrehjælpen, ønsker en værdig og selvstændig tilværelse. Den kan du være med til at give dem ved at støtte Mødrehjælpen med et bidrag.

Ønsker du at støtte Mødrehjælpens arbejde, kan det ske gennem støttemedlemskab, enkeltbidrag, gavebreve, testamenter, sponsorbidrag m.m.

Det koster 100 kr. pr. år at være støttemedlem. Støttemedlemmer får automatisk tilsendt Mødrehjælpens blad MØDREHJÆLPEN to gange årligt.

Institutioner/virksomheder kan tegne et institutionsabonnement, hvilket omfatter tre eksemplarer af hvert nummer. Prisen er 250 kr. årligt.

*Din hjælp skaber tryghed for børn
– hjælp os med at hjælpe.*

Bidrag til Mødrehjælpens arbejde kan indbetales
via:

Giro nr 318-2010. Fondsreg.nr. 000 608.

Her finder du MØDREHJÆLPEN

Administrationen

Studiestræde 21
1455 København K
Telefon 33 12 00 70
E-mail adm@mhj1983.dk

Informationen

Studiestræde 21
1455 København K
Telefon 33 12 20 80 lok. 267
E-mail info@mhj1983.dk

Lokalforeninger

NÆSTVED
v/Anny Hansen
Østergade 12 B
4700 Næstved
Telefon 55 72 35 70

SLAGELSE
v/Else Pedersen
Toften 6
4230 Skælskør
Telefon 58 19 48 02

HORSENS
v/Sigrid Bigum Nielsen
Nørresundsvej 10
8700 Horsens
Telefon 75 62 66 26

Rådgivninger

KØBENHAVN
Studiestræde 21
1455 København K
Telefon 33 12 11 21
E-mail mhj@mhj1983.dk

ÅRHUS
Mejlgade 8
8000 Århus C
Telefon 86 19 50 99
E-mail mhj@mhjaarhus.dk

RANDERS / underafdeling
Dronningborg Boulevard 22
8900 Randers
Telefon 86 41 30 40
E-mail mjhranders@mail.dk

ODENSE
Tolderlundsvej 1
5000 Odense C
Telefon 66 11 22 15
E-mail mhj@mhjodense.dk

SVENDBORG / underafdeling
Korsgade 16, 1. sal
5700 Svendborg
Telefon 62 22 15 63
E-mail mhjsvendborg@mail.dk

Alexandrakollegiet

Druehaven 25
2500 Valby
Telefon 36 16 28 22
E-mail alexandra.kollegiet@tdcadsl.dk

Genbrugsbutikker

KØBENHAVN
ÅRHUS
ODENSE
SLAGELSE
NÆSTVED
RANDERS
SVENDBORG
HORSENS

Mødrehjælpens hjemmeside
www.mhj1983.dk